

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Tit. XXIX. De Officio & Potestate Judicis delegati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

sum in defendenda Ecclesia, item reparatio fabricæ, saltem si maiorem fructuum partem percipiat: ut adeo Vicarius Perpetuus melius vocetur Rector animarum, quam Rector Ecclesiæ, nisi & reliquam curam ex speciali commissione habeat etiam pro foro externo. Oppones: quando præsens est is, cuius vices gerit aliquis, cessat potestas vices gerentis: ergo etiam præsentem Rectorem principali Ecclesiæ cessat potestas Vicarii Perpetui. *æ. Dist. Ant. si is, cuius vices geruntur, retinet potestatem & curam actualem, uti retinent, qui constituunt Vicarios temporales. C. Ant. secus. N. Ant. & Conf. vel si vices gerens habeat suam jurisdictionem ab eo, cuius vices gerit. trans. Secus. N.*

Ex dictis deducitur 1. Vicarium perpetuum debere esse 25. annorum, dum assumitur. 2. intra annum ab adepta Vicariæ quietâ possessione fieri Sacerdotem. 3. residere in sua Ecclesia, nec posse habere duas Vicariâs perpetuas; quia nimirum omnino æquiparatur vero Parocho. 4. non amittere Vicariam per mortem vel depositionem Rectoris principalis; quia suam jurisdictionem non habet à Rectore principali, qui illum ad summum præsentavit, sed habet ab Episcopo, à quo examinandus & instituendus est. *c. 3. h. t.* Aliud est de Vicaria temporali, quæ finitur per mortem Rectoris principalis, uti & per huius Revocationem, etiam tacitam, ut si ipse principalis se rursus applicet officio Pastoralis.

TITULUS XXIX.

De Officio & Potestate Judicis Delegati.

SUMMARIUM.

1. Notio Judicis & Jurisdictionis: item Officii Nobilis & Mercenarii in Judice.
2. 3. Definitur Judex, & dividitur, præcipue in Ordinarium & Delegatum. Delegatus differt à Vicario.
4. Episcopi in Exemptis non procedunt tanquam Iudices Ordinarii, sed ut Delegati Juris.
5. 6. 7. Definitur Jurisdictio in genere, & dividitur, præcipue in Jurisdictionem simplicem, & Imperium: in Ecclesiasticam & Secularem: in Voluntariam & Contentiosam: in Ordinariam & Delegatam.
8. Quomodo acquiratur Jurisdictio tum Ordinaria tum Delegata.
9. Definitur Imperium, & dividitur in Merum ac Mixtum.
10. Quomodo differant Officium & Potestas.
11. Potestas Delegati desumenda est ex mandato Delegantis.
12. Generaliter delegata ei censentur omnia, sine quibus expediri causa nequit.
13. Etiam executio sententiæ regulariter.
14. 15. Delegatus quando subdelegare possit, & dare Judicem.
16. An etiam, si recusetur Delegatus. Penes quem sit pronuntiare in casu Recusationis.
17. In quibus consistat officium & obligatio Delegati. Item an Partes possint prorogare Dele-

gato jurisdictionem ad tempus, locum, causam, personam, non expressa in mandato.

18. Potestas Delegati finitur per mortem Delegantis, si res adhuc sit integra: quid sit, rem esse integram, & an definat esse per solam citationem.
19. 20. 21. 22. 23. An & quomodo finiatur per revocationem, mortem Delegati, lapsum temporis, confessionem negotii, & sententiam invalidè latam.
24. Quis delegare possit.
25. Quæ causæ delegari, & an Imperium.
26. 27. Et quibus. An causæ Ecclesiasticæ, vel temporales Clericorum etiam Laicis.
28. Quid Juris, si eadem causa delegetur pluribus.
29. A Delegato, vel Subdelegato, ad quem sit appellandum.

A B hoc titulo usque ad finem lib. I. Decretalium traduntur Præparatoria Judiciorum, quæ in libro II. ordinantur. Et quamvis alias moris sit, à genere ad species descendere, placuit tamen hic Juris nostri Compilatori à speciebus ascendere ad genus, dum prius tractat de Officio Judicis Delegati & Judicis Ordinarii, ac tum primò de Officio Judicis in genere. Nos in reverentiam illius eodem servato ordine præmittimus ea, quæ his omnibus communia sunt, vel ritè intelligendis inserviunt, nempe naturam & varietatem Judicis & Jurisdictionis.

§. 1.

Quid & quotuplex sit Judex: Jurisdictio: & Imperium.

Sciendum, Judicem & Jurisdictionem appellari à jure dicendo vel dicendo. *l. 1. 2. 10. ff. de jurisdict.* Judex igitur vocatur, qui aliis jus dicit super causa controversa: Jurisdictio autem significat facultatem jus dicendi. Cum verò jus dici, seu secundum leges Justitiæ pronuntiare de re nequeat sine prævia cognitione causæ controversiæ, ideo officium Judicis præcipue & essentialiter consistit in duobus, videlicet in cognitione controversiæ, & pronuntiatione sententiæ. Siquis autem facultatem pronuntiandi non habeat, seu jurisdictionem, sed solum notionem, seu facultatem cognoscendi, ac suam mentem dicendi, at non decidendi causam, non est propriè Judex, quamvis vocetur Judex Notionalis, vel Pedaneus. Licet autem defacto Iudices Pedanei, jurisdictione carentes, constitui non amplius soleant, iis tamen vicini sunt, quos in Foro Civili Commissarios vocant, & Consulentes, in Foro autem Ecclesiastico Auditores, quibus committitur examen causæ controversæ, testium &c. eo tantum fine, ut rem omnem deferant ad suos Principales, qui postea ferunt sententiam, vel juxta relata causam deciderint. Cum jurisdictione quandoque confunditur Imperium. per *l. 3. 4. ff. de Off. Pres. stricte* tamen sumptum juxta communiorum est species Jurisdictionis. per *l. 3. ff. de jurisd.* Nam jurisdictionis Judicis alia est simplex, alia Imperium, de

de quibus infra. Ceterum Judex dicitur procedere ex Officio Nobili, quando cognoscit, & pronuntiat de causa motu proprio, & nemine petente: ex Officio Mercenario autem, quando fit facit ad instantiam Actoris, per actionem postulantis, quod sua interest; nam officium mercenarium Judicis non appellatur à mercede, quæ in Judice sordes redolet, sed inde, quia subservit actioni propositæ, & impenditur ex jure stricto ad instantiam Actoris.

Dico 1. Judex Jurisdictionalis est persona publica, cui competit potestas, & incumbit officium, de controversiis litigantium in iudicium deductis cognoscendi, & secundum leges, locorumque consuetudines pronuntiandi. Colligitur ex c. foris 10. de V. S. & ex dictis.

Dico 2. Judex alius est 1. Summus, cui competit potestas seu jurisdictio summa in iudicando, qualis est in Summo Pontifice pro foro Ecclesiastico per totum mundum, & vocatur Potestas Clavium, in Imperatore & Regibus pro foro seculari & suis terris, ac appellatur Majestas, seu suprema potestas regendi Rempublicam; qualis etiam reperitur in summo supremi Principis, Superiorem non recognoscentis, dictasterio. Et alius Subaltermus, cui competit jurisdictio subalterna, seu quæ summæ Potestati subordinata est, atque dicitur etiam jurisdictio Territorialis, qualem pro foro Ecclesiastico obtinent maxime Episcopi, qui in partem sollicitudinis, & in levamen Summi Pontificis evocati sunt, per certa territoria, provincias, & dioceses: pro foro seculari autem Principes & Status Imperii in suis ditionibus respectu personarum & rerum ibidem existentium. Germanicè vocatur ista die Lands-Sürstliche Obrigkeit.

h. j. de anno 1548. §. 66. 2. alius est Ordinarius, qui habet jurisdictionem Ordinariam & propriam, seu ratione proprii muneris competentem. Et alius Delegatus, qui exercet jurisdictionem delegatam, seu ex alterius (hominis vel juris) commissione sibi specialiter concessam, & distinctam à jurisdictione illius, cuius nomine, vice, & auctoritate eam exercet: si quidem delegare nihil est aliud, quam alteri vires suas committere data potestate iudicandi. Unde Judices Delegatos Jus Civile vocat Dantius. §. C. de iudic. l. unic. C. qui pro sua jurisdict. Prædicti verò etiam Commissarii. Si Judex delegatus sit à supremo Principe, Papa vel Imperatore, vocatur Delegatus Principis, si ab alio homine, Delegatus inferioris. Si alicui omnes causæ, vel universim, vel saltem in aliquo genere subalterno, v. g. omnes causæ Decimales, Matrimoniales &c. committantur, quamvis cum restrictione ad certum locum, vel tempus, appellatur Delegatus ad Universitatem causarum: si v. g. una tantum, vel plures quidem causæ, sed certo numero, vel inter certas personas motæ, v. g. causæ Decimales inter Parochum & Monasterium, alicui demandentur, Delegatus simpliciter & propriè, vel Delegatus specialis, seu ad certas causas dicitur. Qualiscunque autem fuerit Delegatus, semper differt à Vicario per hoc, quod Vicarius exerceat quidem jurisdictionem vicariam, sed eandem cum suo principi.

Lib. I. R. P. Pickler

pali, ut vidimus de Vicario Episcopi: contra Delegatus jurisdictionem distinctam ab illius jurisdictione, cuius vice eam exercet. In hoc Titulo tantum sermo erit de Judice Delegato; non de Ordinario, qualis est etiam Judex summus & subaltermus, atque illi, quos hi in suis territoriis constituunt Judices, ac jurisdictionem tribuunt ipsorum officio annexam, adeoque ordinariam.

Dico 3. Episcopi, quibus Jus Commune, præsertim Tridentinum, sæpius tribuit potestatem in Exemptos pro certis casibus, non sunt horum Judices Ordinarii, sed tantum Delegati, non quidem hominis, sed Juris. Ita communior cum Barb. & Sanch. Ratio est, quia in his casibus jurisdictio in Exemptos non competit Episcopis ratione muneris sui Episcopalis, sed ex speciali commissione Juris, ut indicatur clarè c. 13. §. ceterum. de Offic. Ord. c. 9. in fine de heret. c. un. de statu Regul. in 6. Clem. un. de suppl. neglig. Trid. in variis locis, nempe §. 5. §. 6. c. 2. de Ref. &c. ubi Episcopis expressè tantum ut Delegatis Papæ, & Delegatis Sedis Apostolicæ auctoritate, contra Exemptos procedere permittitur. Oppones 1. jurisdictio, quæ defertur ab ipsa lege, est ordinaria, ut colligitur à contrario ex l. 6. ff. de jurisd. sed &c. 2. Episcopi antecederent ad exemptionem in Regulares, & alios, nunc exemptos, de Jure Communi habebant jurisdictionem ordinariam, ut nemo negat: ergo in iis, in quibus sublata exemptione datur iterum Episcopis potestas contra eos procedendi, restituitur ipsis antiqua potestas: sicut, quando Parochus absolvitur ab excommunicatione, restituitur ipsi jurisdictio antiqua, nimirum ordinaria, quam prius habuit, in ordine ad suos Parochianos absolvendos pro foro interno. 3. Jurisdictio, quæ conceditur Episcopis à Papa tanquam annexa Officio, transit in ordinariam: sed &c. 1. Nisi lex tribuat jurisdictionem per modum specialis commissionis & delegationis. C. Ma. secus. N. Ma. Ad 2. Dist. Conf. si exempti sublata exemptione subiciantur Episcopis simpliciter, vel ut Episcopis. C. Conf. si tantum ut Delegatis Sedis Apostolicæ, vel per modum specialis commissionis. N. Conf. Argumentum procedit, quando Episcopis datur potestas in exemptos simpliciter, vel cum hac clausula, non obstantibus privilegiis; vel quando Jus addit, etiam tanquam Delegati, uti facit Trid. §. 6. c. 4. de Ref. &c. 22. c. 10. de Ref. non verò, quando datur potestas tantum ut Delegatis Papæ, vel auctoritate Papæ procedendi. Cum Parochus non est paritas, quia ipsi simpliciter conceditur & restituitur potestas per excommunicationem adempta. Ad 3. claret ex dictis cc. & Trid. quod Episcopis plerumque concedatur jurisdictio in exemptos per modum Delegationis, & non ratione Episcopalis muneris. Exinde autem, quod Episcopi tantum sint Judices Delegati, inferitur 1. ab ipsis non ad Archiepiscopum, sed ad Pontificem, velut Delegantem, esse appellandum. per c. 27. §. porro h. t. 2. hanc eorum jurisdictionem Sede vacante non transire ad Capitulum: 3. & Vicarium Generalem non posse eam

eam usurpare sine speciali mandato, & subdelegatione Episcopi.

5 Dico 4. Jurisdictio in genere est potestas publica de causis controversis jus dicendi, ordinata ad gubernationem Subditorum. Ita quoad sensum Molina tr. 5. d. 2. n. 1. & alii. Per vocem publica indicatur, partim quod non privata, sed publica tantum auctoritate Reipublicæ, Magistratûs, aut Principis acquiratur, partim quod personam, eâ præditam, faciat publicam, & super cæteros eminentem, eique auctoritatem tribuat talis potestas: & hinc differt à potestate Patria, Dominica, & Oeconomica, quam habet pater in filium, dominus in servum, maritus in uxorem, magister in discipulum, quia hæc solum privatae sunt, & propriæ non jurisdictio, utpote non descendentes ab Auctoritate publica. Per voces, ordinata ad gubernationem subditorum, differt maximè à jure proprietatis, quæ utilitatem privam obligantis; & à potestate Tutoris atque Curatoris, quæ præcisè bonum pupilli vel minoris respicit; jurisdictio autem ex se refertur ad utilitatem publicam, & in bonum subditorum, tanquam Communitatis, regendæ per homines hac potestate præditos. Per causas intellige omnes, tam Criminales quam Civiles &c. Dixi autem, Jurisdictio in genere; nam jurisdictio in specie, seu Simplex, prout opponitur Imperio, alteri distinctionis membro, in quod dividitur jurisdictio in genere, est potestas præcisè jus dicendi in causis Civilibus absque jussione, coercitione, & jure exequendi sententiam; nam jussio, coercitio, & executio jam involvunt Imperium. Probatur autem divisio jurisdictionis in jurisditionem simplicem, & conjunctam cum Imperio, ex l. 3. ff. de Jurisd. ex l. 1. ff. ult. ff. de Offic. ejus, cui mand. est jurisd. Porro re ipsa non facillè conceditur jurisdictio, vel ordinaria vel delegata, sine omni imperio, seu sine potestate coercendi & puniendi inobedientes, imò raro etiam sine potestate exequendi; cum sine tali potestate ferè inutilis foret jurisdictio. Et hinc, quando conceditur jurisdictio, hoc ipso concessa intelliguntur omnia, sine quibus jurisdictio expediri non potest. l. ult. cit. l. 2. ff. de Jurisd. c. 1. h. t. Sine aliquo autem imperio ferè inutilis foret jurisdictio.

6 Dico 5. Jurisdictio ulterius dividitur 1. in summam & subalternam, quas jam explicavimus n. 3. 2. in Ecclesiasticam, quæ in personas sacras, vel circa res sacras, aut spirituales, & in Secularem seu Politicam, quæ in solos laicos & circa res profanas & politicas exercetur. Ecclesiastica alia est fori interni, quæ in sacro Pœnitentiæ tribunali & conscientiæ tantum; alia fori externi, quæ extra Pœnitentiæ & conscientiæ tribunal etiam locum habet. 3. in Voluntariam, quæ afficit volentes, versaturque circa ea publicæ potestatis exercitia, quæ sine contentione & coercitione fiunt, uti sunt concedere privilegia, legitimare, dispensare, absolvere à Censuris, administrare Sacramenta &c. & in Contentiosam, quæ exercetur per se in invitos & nolentes, vel etiam cum aliqua contentione

partium, aut coercitione Judicis; cujus actus sunt ferre leges & statuta, præcipere & punire, causas Civiles & Criminales definire &c. Actus jurisditionis voluntariæ tum validè tum licetè exercentur in subditos (non solenniter tamen) etiam extra territorium proprium. per text. & DD. in c. 7. de Off. Leg. § l. 2. ff. de Off. Procons. (excepta collatione Ordinum, & Sacramenti Confirmationis) non tamen actus jurisditionis contentiosæ. per c. 2. de Const. in 6. nimirum sine consensu Judicis territorialis illius loci, in quo exercentur, & sine consensu Partium. 4. in Realem, seu Patrimoniale, quæ perpetuò inhæret rei vel loco cuidam. v. g. castro, pago, territorio, atque transit ad hæredes, vel successores, etiam extraneos, ad quos devenit castrum, pagus, territorium: talem obtinent Principes, Comites, Barones, & Status Imperii ratione suarum ditionum. Et in Personalem, quæ principaliter conceditur personæ, dignitatem vel officium aut locum aliquem possidenti, desinitque cum persona: tales habent Rectores Academici, Consules in civitatibus &c. 5. in Separatam, seu Privativam, quæ uni tantum, exclusis aliis competit, vel quæ quidem duobus vel pluribus concessa est, sed privativè, uni in hoc loco tantum, vel in hac causa; alteri in alio loco, vel in alia causa. Et in Concurrentem, seu Cumulativam aut Communem, quæ competit pluribus cumulativè, h. e. ut vel omnes judicent pro indiviso, vel ut quilibet judicare possit sine aliis, eandem jurisditionem in solidum obtinentibus, qui nempe alios prævenirent: ubi tamen & apud quem aliquando cœptum est iudicium, apud eundem & finire debet. l. 30. ff. de Judic.

Demum 6. Dividitur jurisdictio in Ordinariam & Delegatam. Ordinaria, quam multi etiam Propriam vocant juxta l. 4. ff. de Offic. ejus, cui mand. est jurisd. competit ex jure proprio, scilicet ratione officii vel dignitatis, cui à Jure vel à Superiore annexa est: sic Jus concessi Episcopis jurisditionem & facultatem dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus. Trid. S. 24. c. 6. de Ref. sic iisdem ratione Officii sui exercent jurisditionem in omnes suos diocesanos, non exemptos, quoad curam animarum, controversias circa res & negotia Ecclesiastica &c. Delegata (seu Mandata, ut eam vocat Jus Civile i. t. ff. de Offic. ejus, cui mandata est jurisd. § l. 16. ff. de Jurisd. imò etiam Jus Canon. c. fin. h. t.) est, quæ nomine & beneficio alterius, seu Juris, seu hominis, ordinariam jurisditionem habentis, exercetur, seu ex speciali commissione, immediata vel mediata: unde quia penes delegantem seu mandantem remanet jurisditionis proprietas & radix, solumque exercitium & usus existit penes delegatum seu mandatarium judicem, juxta l. 1. § 1. ff. de off. ejus, cui. à quibusdam vocatur jurisdictio aliena, non propria, impropria. Non desunt tamen, qui jurisditionem mandatam distinguant à delegata in specie per hoc, quod per delegatam committatur una tantum vel altera causa expressa; per mandatam verò plures demandentur: item per hoc, quod hæ-

bens jurisdictionem delegatam careat potestate exequendi, habens verò mandatum potest exequi sententiam; adeoque confunduntur *Judicem Delegatum & Datum*. Sed reclamant plerique Civilistæ cum Struv. *Exercit. 4. tit. 44.* & contendunt, *Judicem Delegatum à Dato* differre per hoc, quòd Datus, sicut Pedaneus, nullam habeat jurisdictionem, sed meram notionem, & fallum esse ajunt, quòd Delegatus nequeat exequi suam sententiam, per c. 7. 9. *de i. ult. ff. de Offic. ej. c. 1.*

Dico 6. Jurisdictio Ordinaria obtinetur vel ab ipsa Lege, vel à supremo Principe, aut ab illo, cui supremus Princeps dedit potestatem erigendi tribunalia & constituendi Magistratus, vel ex Præscriptione, vel ex Consuetudine, vel etiam ex Successione. Jurisdictio autem Delegata acquiritur vel à Jure, vel ab homine, potestatem delegandi habente, sive sit supremus Princeps, sive inferior Judex. Jurisdictionis ordinariæ acquirendæ 5. modi allegati delumuntur ex Trid. S. 24. c. 6. de Ref. c. 6. de Majorit. c. 18. de Præscript. c. 13. de Off. Jud. Ord. lib. 1. Feud. c. 8. cum c. 6. de Voto. Duo modi verò, quibus obtinetur jurisdictionis Delegata, ex Trid. S. 5. c. 2. §. 5. c. 2. de Ref. §. 1. ff. de Jurisd. In dubio autem, an Lex, vel Princeps voluerit conferre jurisdictionem ordinariam vel delegatam, præsumitur contulisse ordinariam, nisi adjiciatur clausula, delegationem denotans, v. g. procedant auctoritate nostra, auctoritate Apostolica, auctoritate delegata, nulla admixta exceptione, appellatione remota &c. Dixi. an Lex & Princeps, nam inferiores Magistratus nequeunt conferre jurisdictionem Ordinariam, eò quòd erigere Tribunalia, Officia, & Magistratus novos creare non possint sine supremi Principis vel Legis concessione. Concessum autem in Statu Ecclesiastico est à Papa Majoribus Ecclesiæ Prælati, nempe Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, ut in suis Provinciis & Diocesisibus officia publica & Judices sibi subordinatos cum ordinaria jurisdictione constituere possint: in Statu autem Politico idem ab Imperatore concessum est Statibus & Proceribus Imperii, ut nempe & illi valeant dicasteria excitare, Magistratus constituere, & in suis territorii Judices, quibus competat jurisdictionis ratione officii ad id constituti, ac ordinare tribunalia, cujusmodi duo plerumque sunt, *Concellaria, & Camera: die Cansley / und das Hoff- oder Landt-Gericht.*

Dico 7. Imperium est jurisdictionis, quæ principaliter exercetur per jussionem & coercitionem. Est duplex, merum & mixtum. Merum Imperium est potestas gladii ad animadvertendum in facinorosos. l. 3. ff. de Jurid. à Practicis Jurisdictio Alta vocatur, vel *Judicium Sanguinis, Hohe Obrigkeit / Blut-Gericht. Mixtum*, quod à Modernis appellatur *Jurisdictio Bassa, vel Vogteia, Nieder-Gerichtbarkeit / Vogteyliche, oder Hofmarths-Gerechtigkeit* est imperium conjunctum cum jurisdictione simplici, consistens principaliter vel in jussione, vel in coercitione, in ordine ad causas Civiles dirimendas. Actus Meri Imperii à Molin. d. 6. enumerat.

Lib. I. R. P. F. b. l. e. r.

merantur sex, ab aliis pauciores: in primo gradu constituunt potestatem ferendi leges Universales, congregandi Concilia & Comitia Generalia, indicendi & inferendi bellum, cognoscendi causas remota appellatione, imponendi tributa, exigendi vectigalia, cudendi monetas, & faciendi ea, quæ vocari solent *Regalia*: atque idem gradus vocatur Imperium Maximū, ac per se solis supremis Principibus competit, quamvis aliqua ex iis per feudum, vel per privilegium soleant concedi etiam inferioribus. Reliqui gradus spectant ad Justiciam Vindictivam, & causas Criminales tantum concernunt, quos recentiores Legistæ solent ad tres reducere. In 1. ponunt potestatem plectendi in vita naturali adimenda. In 2. potestatem adimendi vitam civilem per Bannum Imperialem, deportationem &c. In 3. potestatem puniendi in fama, bonis fortunæ, & corpore, citra mortem tamen. Actus Imperii Mixti versantur circa causas Civiles, vel Criminales quidem, sed Civiliter intentatas; ejus primum gradum constituit potestas transferendi Episcopos, uniendi & dividendi Episcopatus, unam Ecclesiam Cathedrali subijciendi alteri, legitimandi illegitimè natos, restituendi famam infamibus infamiam Juris, revocandi sententiam, quæ transit in rem judicatam, concedendi executionem sententiæ posthabita appellatione &c. Atque isti actus relevantur per se supremo Principi. In secundo gradu ponitur potestas coercendi carcerē, vel poenā pecuniariā principaliter in bonum Partis, puniendi leviora delicta, v. g. injurias verbales & reales, *Schmach, Wort / stossen / fragen / Ehrlägeren* furta parva, alicubi etiam fornicationes &c. Attendenda est consuetudo locorum (nam de Jure causæ, quæ tractantur Criminaliter, spectant ad jurisdictionem Altam) dein potestas inspiciendi ac determinandi pondera, mensuras, visitandi molendina, hospitia &c. sed ex praxi potius, quam de Jure, item restituendi in integrum, dandi Tutorem vel Curatorem &c. Ex dictis patet. Imperium Merum respicere utilitatem publicam, & Imperium Mixtum utilitatem privatorum.

De Potestate & Officio Judicis Delegati.

Sciendum, potestatem & officium, licet subinde confundantur, discrepare inter se. 1. quòd per potestatem denotetur, quid possit, & per officium, quid debeat facere Judex Delegatus vi suæ commissionis, vel delegationis. 2. quòd potestas dicat actum primum seu potentiam, officium verò actum secundum seu exercitium actuale.

Dico 1. Potestas Delegati est tanta, quantum sonat mandatum, quo constituitur. Ratio, quia Delegatus gerit vices Delegantis, qui non omnem suam potestatem committit alteri, sed ampliorem & principalem sibi reservat, nec suam ei communicat, sed distinctam, licet suæ subordinatam. l. ult. ff. de Jurisdic. consequenter tantum poterit Delegatus, quantum ei concesserit Delegans.

§ 2

Dico

12 Dico 2. Delegatus vi suæ delegationis potest omnia, sine quibus causa sibi commissæ expediri nequit, etiam si in mandato delegationis expressa non sint. c. 5. 7. h. t. Quod etiam verum est de Subdelegato. c. 29. eod. Concordat l. 2. ff. de Jurisd. l. ult. ff. de Offic. ejus &c. cui enim committitur executio finis, etiam accessoria censentur commissæ, ne commissio sit inefficax. Nec obstat, quod jurisdictio delegata aliàs sit stricti juris, & ideo non extendenda ad non expressam in Mandato. c. 32. § 40. h. t. nam ea, sine quibus commissio careret viribus, satis expressa creduntur. Unde in specie potest 1. citare Partes litigantes, & contumaciter non comparentibus infligere poenam à Jure definitam, vel, si definita non sit, arbitrariam. 2. removere obstacula, & impediētes coërcere, etiam per Censuras, si sit Delegatus Papæ; quamquam si se opponat Episcopus, non statim, nec facile ad has descendere debeat, sed prius interdicere ab ingressu Ecclesiæ &c. c. 11. h. t. 3. admittere transactionem inter partes. 4. spoliatum mittere in possessionem bonorum. 5. assumere officiales necessarios &c.

13 Dico 3. Delegatus, etiam non supremi Principis, potest probabilius exequi suam sententiam per suos Ministros, nec tenetur executionem relinquere deleganti, vel demandare, v. g. Judici Ordinario talis loci. Ita Molin. d. 26. n. 5. Abb. & alii contra Imol. Bartolum &c. quia in commissione absoluta censentur omnia esse commissæ, donec causa plenè expediatur usque ad ultimum effectum. Textus c. 4. de for. comp. § l. 15. ff. de Re Jud. qui allegantur in contrarium, accipiendi sunt vel de arbitris, vel de iis Judicibus, quibus tantum simplex committitur notio, uti Pedaneis, vel quibus specialiter cum reservatione executionis demandata est decisio causæ. Dixi 1. etiam non supremi Principis, quod enim huius delegatus possit exequi, si velit, clarum est ex c. 7. § 26. h. t. ubi ad executionem integer annus ei conceditur. 2. sententiam, saltem si ea non sit irrita, vel notoriè injusta; nam sententiam certò nullam, aut notoriè injustam (præsertim si innocens fuisset condemnatus ad mortem vel mutilationem) nec ipse potest exequi, nec ad id tenetur Judex Ordinarius, vel alius, cui demandat Delegatus executionem, per c. 5. de sent. § re jud. quamvis penes hunc sit obligatio exequendi sententiam, certò quidem injustam, non tamen certò irritam, modò non agatur de vita & membris innocentis. c. 28. § quia verò h. t. cum inferioribus, qualis est respectu delegati Papalis etiam Episcopus, non permittum sit judicare de sententiis majorum. Cæterum executor, cui committitur mera executio, non debet esse præditus ulla jurisditione, cum sit purum instrumentum delegati.

Dico 4. Delegatus ad causam particularem, non summi Principis, regulariter non potest subdelegare, seu potestatem sibi commissam iterum committere alteri. c. 62. in fine de appell. l. 5. C. de Judic. l. 5. ff. de Jurisd. Ratio, quia delegatus non habet plus potestatis, quam ipsi commissum sit: sed regulariter non potestas

delegandi iterum, sed facultas exercendi jurisditionem ei committitur: ergo. Dixi 1. non summi Principis: delegato enim Principis propter eminentiam delegantis utroque Jure concessum est subdelegare. c. fin. h. t. c. 62. § l. 5. de Judic. cit. nisi nimirum Princeps specialiter elegeret personam delegati, aut nisi demandasset solam executionem vel certum ministerium. c. fin. cit. aut nisi expresse prohiberet ulteriorem commissionem, addendo v. g. hanc clausulam; per te ipsum, vel: personaliter exequaris hoc mandatum. 2. ad causam particularem, unam vel plures; nam Delegatus ad universitatem causarum subdelegare permittitur juxta communem cum gl. in l. 12. ff. de Off. Procons. quia saltem ex consuetudine censetur habere jurisditionem quasi ordinariam; non tamen potest totam universitatem, seu omnem suam potestatem, sine speciali consensu delegantis in alterum transferre; id enim non esset subdelegare, sed sua potestate ac munere penitus se abdicare, quod nequidem Judex Ordinarius sine consensu Principis vel Reipublicæ potest, per l. 20. junct. gl. ff. de Off. Pres. Pariter suam potestatem absolviendi à casibus Papæ reservatis generaliter sibi ex speciali privilegio concessam, aut similem facultatem, aliis ex parte committere non possunt, quamvis tales sint quasi Delegati ad universitatem causarum; quia nec ex Jure, nec ex consuetudine æquiparantur Judicibus Ordinariis, sed habere censentur merum usum & exercitium jurisditionis sibi indultæ. 3. Regulariter; nam omnis delegatus, etiam ad causam particularem, potest aliquem talis causæ articulum, vel actum jurisditionis, v. g. examen testium, & multò magis actum non jurisditionalem, ut est nudum ministerium, vel mera executio, alteri demandare. c. 27. h. t. & hoc est dare Judicem juxta modum loquendi Juris. l. 12. ff. de Judic. Dein potest omnis delegatus subdelegare, quando id ei à delegante vel expresse vel tacite permittitur; tunc enim non tam suo, quam delegantis nomine, delegat. Denique si quis sit condelegatus cum aliis, vices suas vel alteri condelegato, vel aliis committere non prohibetur. c. 6. h. t. nisi in mandato reperitur similis clausula: si omnes (delegati) adesse nequiverint, vel noluerint, alter vel reliqui nihilominus procedant; tunc enim videtur condelegato adempta potestas subdelegandi, vel saltem alter condelegatus non tenetur admittere subdelegatum extraneum.

Oppones 1. Judex incertus dari non potest. l. 10. de Refr. sed si delegatus posset subdelegare, delegans daret Judicem incertum, quia nesciret, quem sibi substituturus esset delegatus. 2. potestas delegandi specialiter est concessa Judicibus Ordinariis. l. 5. ff. de Jurisd. sed quæ specialis concessionis sunt, non possunt transferri in alios jurisditione mandata. l. 1. ff. de Offic. ejus, cui. pr. ergo. R. ad 1. retorquendo imprimis in delegato supremi Principis, in condelegato, & in delegato ad universitatem causarum, quos subdelegandi potestate præditos esse nemo negaverit propter claros textus. c. 27. § si verò. c. fin. h. t. l. 5. C. de Judic. &c. dein Judex

Judex subdelegatus fit certus per designationem delegati, factam non tam suo, quam primi delegantis nomine. Ad 2. dissimulata retractione priori dist. Maj. ita concessa est Judicibus Ordinariis, ut excludantur omnes delegati, & pro omni casu, & circumstantiis, in quibus vel ipsum Jus, vel consuetudo, vel permisso ipsius delegantis subdelegationem concedit. N. Maj. ut non excludantur omnes delegati, & in omnibus circumstantiis. C. Ma. Ordinarii quidem Judices delegant suo nomine & jurisdictionem propriam; delegati autem subdelegant nomine primi delegantis & jurisdictionem alienam; & hoc est discrimen inter utrosque delegantes. Porro subdelegatis iterum subdelegandi facultatem non concedo, quia nullum Jus ipsis hoc permittit.

15 Dico 5. Judex delegatus, si recusetur tanquam suspectus, potest totam causam (si alias sit potens subdelegare) subdelegare ante recusationem propositam; non verò, postquam ea proposita est, & causa recusandi fuit pronuntiata iusta; sed tunc amittit omnem jurisdictionem. c. 5. h. t. in 6. si verò causa recusandi fuit proposita quidem ante litem, ad quam delegatus est, contestationem, de ea verò nondum pronuntiatum, potest quidem adhuc subdelegare suam jurisdictionem totam, sed tantum cum consensu recusantis. c. 5. cit. Pronuntiare autem de iustitia cause recusandi Judicem delegatum, vel delegatos, supremi Principis spectat ad arbitros, consensu Partium eligendos. c. 39. h. t. Si verò plures sint delegati cum clausula, si omnes non possint, procedat etiam unus eorum, pronuntiare pertinet ad condelegatum. c. 4. eod. in 6. Si autem recusetur delegatus inferioris, v. g. Episcopi, vel alterius Judicis Ordinarii, non opus est arbitris, sed de causa suspicionis cognoscit & pronuntiat delegans, & quando recusat Vicarius Generalis, ipse Episcopus. c. 4. cit. Hac procedunt, si delegatus recusetur ut suspectus; quia v. g. uni parti litigantium est nimium conjunctus familiaritate, amicitia, sanguine &c. aut uni verisimiliter est inimicus. Si enim non recusetur tanquam suspectus, sed solum impugnetur mandatum, & in dubium vocetur ipsius jurisdictio; tunc ad ipsum delegatum spectat cognoscere, num sua sit jurisdictio, ac mandatum delegationis valeat, atque pronuntiare. c. 14. de Rescr. l. 2. C. si contra Jus vel utilit. Interim verò suspenditur ejus jurisdictio, ita ut sine consensu recusantis vel excipientis non possit procedere in causa delegata; donec causa suspicionis fuerit declarata nulla, vel exceptio frustranea.

Dico 6. Officium Judicis delegati consistit insequentibus. 1. teneretur, si una, vel utraque pars litigantium id petat ante litem contestationem, de sua delegatione fidem authenticam facere, vel ostensis litteris Mandati, si sit delegatus Principis. l. 1. C. de Mandatis Principum, vel saltem per testes &c. si sit delegatus inferioris. c. 24. de Rescr. alias acta sunt nulla, neque partes citatæ tenentur comparere. 2. expectare, donec sibi presentatæ sint litteræ delegationis, c. 12. in fine de appell. etiam si fiat, eas

jam esse expeditas. 3. admittere probationes causæ & dilationem ad eas conquirendas necessariam, exceptiones rationabiles, deferre legitimæ appellationi (nisi delegans Princeps velit procedi remota appellatione) cum censendus sit delegans velle observari Juris ordinem. c. 13. h. t. Neque delegans credendus est velle præjudicare juri Partium, præsertim defensionem Naturali. c. 15. eod. 4. observare formam in delegationis mandato præscriptam c. 22. de Rescr. § l. 5. ff. Mandati, alias procedit nulliter; nisi ex subjecta materia, modo loquendi, stylo & praxi Curia colligi possit, formam præscriptam non esse substantialem; vel nisi forma præscripta sit etiam Jure Communi non tanquam substantialis, sed accidentalis. v. g. si alicui committatur, ut assistat Matrimonio præmissis de more denuntiationibus; tunc enim valida foret assistentia etiam omittis denuntiationibus; quia tunc non censeretur nova forma præscripta, sed solum communitio delegati, ut adhibeat illam, quæ & quo modo præscripta est à Jure Communi. Unde si certus locus, vel certum tempus præscribatur in litteris delegationis, delegatus verò illud non observet, acta sunt nulla, nisi partes litigantes communi consensu prorogent Judici delegato jurisdictionem quoad ulterius tempus, vel remotiorem locum, uti possunt. c. 11. §. in nullo de Rescr. in 6. c. 4. h. t. l. 2. ff. de Judic. nisi delegans prorogationem prohibeat specialiter, vel nisi non in favorem Partium, sed in bonum publicum aut Ecclesiæ, fuisset præscriptus certus terminus temporis, aut certus locus. A causa autem ad causam, in mandato non expressam, item à persona delegati ad personam in mandato non expressam (nisi delegatus sit ad universitatem causarum) etiam cum consensu Partium non potest fieri extensio. c. 32. §. c. 40. h. t. sicut tamen communium earum consensu prorogatio quoad locum & tempus fieri potest. §. gratis exercere judicium, & nullum munus à litigantibus acceptare, exceptis esculentis & poculentis, ex mera liberalitate oblati, ac in ea quantitate, ut intra paucos dies absumi possint. c. 11. cit. §. insuper. Siquid aliud acceperit, etiam sponte oblatum, tenetur restituere (post sententiam declaratoriam criminis, non ante) etiam si donans obligationem restituendi remittat. c. cit. §. siquid. Excipe, nisi delegatus in gratiam Partium debuisset facere sumptus. v. g. in iter; tunc enim horum refusionem accipere, imò exigere potest. 6. non assumere Assessorem vel Notarium sine necessitate, ad parcendum sumptibus; si tamen horum aliquis esset necessarius, assumendus est neutri Parti suspectus, & qui moderatò stipendiò, ab utraque Parte solvendò, contentus sit. c. cit. §. assessorem.

Dico 7. Potestas & Officium delegati finitur 18 1. per mortem delegantis, & omnem modum, quo delegans amittit suam jurisdictionem, si res adhuc sit integra, mors publicè nota, & delegans delegavit nomine propriæ personæ. c. 20. §. 30. h. t. l. 6. ff. de Jurisd. l. 58. ff. Mand. quia delegatus totam suam potestatem habet à delegan-

legante, jurisdictionem ipsi communicante. Dixi 1. si res adhuc sit integra, h. e. quando nondum coepta est per actum jurisdictionis, pertinentis ad substantiam judicii, qualis censetur esse etiam sola citatio Partium, probabilius quoque expedita tantum, & mandata, licet nondum intimata. c. 20. cit. Wiestner n. 88. cum aliis à se citatis. Idque probabilius etiam procedit in foro Civili (quamvis non pauci Legistæ velint, primum per litis contestationem rem definire esse integram) quia Jus Civile, ubi ipsum nihil statuit clarè, sequitur SS. Canones. Nec obstat, quod in c. 19. eod. dicatur causa esse coepta per litis contestationem; quia ibi Pontifex se accommodavit ad casum sibi propositum, in quo lis jam fuit contestata ante mortem delegantis, adeoque per hoc non negavit, jurisdictionem delegatam perpetuari per solam citationem. Unde non placet responsio P. Wiestner n. 87. asserentis, dispositionem c. 19. cit. fuisse correctam per c. 20. cit. cum non sit verisimile, Compilatores Decretalium voluisse asserre textum immediate se subsequentes & inter se pugnantes; correctio Juris quoque omni modo evitanda sit. Ex quibus fit, quod non desinat res esse integra per constitutionem Notarii, vocationem testium, designationem loci pro judicio, mandatum descriptæ citatione datum, neque per subdelegationem, seu constitutionem subdelegati; quia isti actus non sunt substantiales judicii, imò nec sunt judiciales. Dixi 2. mors publice nota, sive naturalis mors sit, sive civilis, qua amittitur jurisdictio à delegante; si enim in loco, ubi jurisdictionem exercet delegatus, publice ignoratur mors delegantis, valent acta delegati ob publicum errorem & titulum coloratum. per l. 3. ff. de Off. Prætoris. Dixi 3. delegatus nomine propria persone, non dignitatis, vel auctoritatis Legis: quippe si delegatio facta esset proximè non à persona delegantis, sed vel à Lege, vel à dignitate Principis delegantis, v. g. nomine Sedis Apostolicæ, per mortem delegantis non amitteretur jurisdictio delegati, per c. 5. de Refr. in 6. quia dignitas non moritur. c. 5. cit. uti nec Lex. Ceterum si delegatus inferioris, & non summi Principis, subdelegavit, jurisdictio subdelegati non expirat per mortem subdelegantis, sed primi delegantis; quia provenisse censetur potius à delegante, quam subdelegante.

19 2. Finitur per revocationem delegantis, tacitam vel expressam, re adhuc integra facta. c. 30. de Elect. §. 9. Inst. de Mand. l. 58. ff. de Judic. Imò etiam si res non amplius sit integra. Laym. in c. 37. h. t. n. 4. Wiestner n. 76. Excipitur tamen casus subdelegationis; nam subdelegans non potest validè revocare potestatem alteri ex toto commissam, si subdelegatus negotium jam coepit per citationem, seu si res non amplius est integra. c. 37. cit. §. c. 6. eod. in 6. Revocatio autem debet fuisse intimata delegato, vel subdelegato, in eum modum, ut dictum de Officio Vicarii. n. 9. ad tit. 28.

20 3. Per mortem delegati, etiam re non amplius integra. per c. 14. h. t. ita ut non transeat

officium delegati ad hæredes. c. 42. eod. l. 27. §. 3. l. 57. ff. Mand. si nimirum delegatio fuerit personalis, seu principaliter intuitu personæ facta, uti fieri censetur, quando ipse delegati nomen proprium exprimitur in Rescripto: si verò delegatio sit realis, seu facta intuitu & sub nomine certæ dignitatis aut officii. v. g. hoc modo: tibi, Episcopo Diocesis Augustanæ, committimus hanc causam; cum morte delegati non extinguitur delegatio, sed transit ad successorem. c. 14. h. t. Pariter non extinguitur delegatio per mortem civilem delegati quamlibet, sed tantum per illam, qua propter delictum privatur officio vel dignitate sua, vel qua transferatur ad statum, in quo inhabilis efficitur ad exercendam jurisdictionem. Manet itaque delegatus, si sponte renuntiet dignitati, vel sine delicto deponatur, ipsa verò delegatio intuitu personæ facta sit. arg. l. 2. ff. de Senator.

4. Per lapsum temporis à delegante præfixi, etiam re non amplius integra, nisi Partes suo consensu prorogent tempus. c. 4. §. 24. h. t. Terminus delegationis incipit à die, quo delegatus recepit litteras. c. 12. de Appellat. si nimirum statutus sit per numerum dierum, mensium, annorum: si autem decretus sit ad certum diem vel mensem, v. g. ad Calendas Maji, attenditur dies dati, non recepti Rescripti.

5. Per confederationem negotii quomodo 22 cunque factam, videlicet per compositionem, transactionem, pactum de non petendo &c. & vel maxime per sententiam latam, & executioni datam, vel saltem si executio jam alteri demandata, atque jam coepta sit. c. 9. h. t. quia tunc censetur delegatus functus esse suo officio, si fuit delegatus tantum ad istam causam, in particulari. Excipe eum, qui delegatus est tanquam executor gratiæ, v. g. Beneficialis, qui, etsi temel per errorem fecisset provisionem irritam, non amittit per hoc potestatem exequendi, sed potest facere aliam.

Quæres, an Delegati potestas expiret per sententiam invalidè latam, ita ut eam revocare nequeat, & aliam ferre? R. cum distinctione: si sententia fuit irrita propter non servatam formam Mandati, non expirat, arg. l. 5. ff. Mand. quia delegatus sic ferendo sententiam non est functus suo officio. l. cit. si verò sententia fuit nulla ex alio capite, quia v. g. est lata die festo, vel contra absentem non contumacem &c. expirat; quia tunc suò officio functus est, quamvis malè, per text. & DD. in l. 4. C. quomodo quando Judex. arg. c. 37. §. si verò de Elect. in 6. Oppones: quod nullum est, nullum sortitur effectum: ergo etiam sententia, ex alio capite, quam propter non servatam formam mandati, nulla nullum parit effectum: ergo non terminat potestatem Judicis delegati. R. Diss. Conf. nullum parit effectum respectu Partis, contra quam lata est. C. Conf. respectu delegati, in quo extinguit jurisdictionem. N. Conf.

§. 3.

Reliqua de Judice Delegato.

Sciendum, superesse adhuc decidendum 1. quis delegare. 2. quid 3. cui delegari possit. 4. quid Juris, si pluribus delegetur eadè causa expediti.

pediendi, s. ad quem à Judice delegato appellandum.

24 Dico 1. Delegare potest 1. Jus. 2. regulariter omnes Judices ordinariam jurisdictionem habentes. 3. & delegati Principis supremi. 4. atque delegati ad Universitatem causarum, quamvis non totam Universitatem. 5. non verò delegati inferiorum ad unam vel plures causas particulares, quamvis & isti dantur possunt Judicem, aliquem causæ articulum committendo alteri. Pars 1. constat ex c. 13. §. 6. utrobique c. 1. de Ref. Pars 2. ex l. 5. §. 16. ff. de Jurisd. Lex §. sic sonat: more Majorum ita comparatum est, ut eadem jurisdictionem mandare possit, qui eam suo jure, non alieno beneficio habet: nisi nempe & hinc delegationem veteri Jus vel Princeps, Pars 3. ex c. 27. §. fin. h. t. nisi Princeps delegando cognoscatur delegasse specialiter indutrium personæ, c. fin. cit. §. is autem, aut commisit nudum ministerium, v. g. excommunicare aliquem, absolvere, dispensare cum aliquo, c. cit. §. fin. Aliud est, si ipsa potestas dispensandi concedatur alicui perpetuo, Pars 4. ex communi sensu DD. cum §. in l. 1. ff. quis & a quo appell. l. 12. ff. de Off. Procons., atque ex universalis consuetudine, ut docet Petrus Barboza in l. 12. ff. de Judic. n. 281. Ex hoc autem non sequitur, quod Cooperatores Parochorum, qui sunt delegati ad Universitatem causarum, subdelegare possint, quia ipsis quoad jurisdictionem fori interni subdelegandum, nec Jus, nec Consuetudo, nec Auctoritas sensus patrocinator. Wiestner h. n. 22. Pars 5. ex c. 62. in fine de Appellat. l. ult. ff. de Offic. ejus, cui & c. 27. cit. §. l. 12. ff. de Judic. cit.

25 Dico 2. Delegari regulariter possunt omnes causæ, quæ deleganti jurisdictioni subijciuntur, etiam si in Judice supponant Imperium Mixtum, imò & Merum. c. 2. de Offic. Vicar. in §. 6. de Off. Ordin. in §. 1. in C. qui pro sua jurisdictione, l. ult. C. ubi & apud quem. Accedit c. 68. de Ref. in §. potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. Dixi 1. regulariter, nam aliquæ causæ sunt reservatæ summo Principi ita, ut nec à summo Principe aliis delegari valeant, vel certe non soleant. Sic summo Pontifici reservantur causæ Ecclesiasticæ Majores, Concil. Nicæn. circa an. 325. uti sunt controversiæ fidei authenticæ definire, Concilium Generale cogere, impedimenta Matrimonii dirimentia statuere, hæc concedere jura Spiritualia &c. Imperatori autem de Jure Civili reservatur Merum Imperium, saltem quoad primum gradum. l. 6. ff. de Offic. Procons. l. 1. §. ult. ff. de off. ejus, cui, excipitur tamen casus, quo supremus Princeps esset abiens, vel infirmus. l. 1. cit. §. Constit. Criminal. Caroli V. a. 2. Imò vi consuetudinis videmus delegari & Jus Meri Imperii Præfectis suis à Dominis habentibus Merum Imperium, annexum suis castris, & ex privilegio vel feudo Imperiali obtentum. Dixi 2. etiam si Imperium Mixtum & Merum &c. non distinguendo inter actus jurisdictionis voluntariæ & contentiosæ, ad utrumque Imperium pertinentes, quia nec Jura distinguunt, Quod Imperium Mixtum etiam

iam de Jure Civili delegari possit, patet ex l. 1. §. ult. cit. de Offic. ejus &c. Quod Imperium Merum saltem de Jure Canonico, liquet ex c. 2. §. 7. cit. ubi Episcopo indistinctè conceditur, per se, vel per alium, cognoscere & decidere causas criminales, adeoque censuras ferre, depungere, degradare Clericos, item capere, & incarcerare eosdem: quæ haud dubiè ad Imperium Merum Ecclesiasticum pertinent, & quidem ad primum ejus gradum, cum aliqui saltem ex illis involvant jus gladii Spiritualis. An & quando delegari Merum Imperium veteri Jus Civile, paulò antè audivimus.

Dico 3. Delegari cuilibet potest, qui non²⁶ prohibetur esse Judex Ordinarius, etiam si subditus non sit. Text. & DD. in c. 11. de Rescr. in §. 6. Ubi tamen speciale aliquid statuitur circa delegatos Sedis Apostolicæ, quod nimirum à dicta Sede non alteri delegatur causæ, quàm habentibus Dignitatē, vel Personatē vel Canonicis Cathedralibus, ut adeò, quàmvis Pontifex non adstringatur ad hos viros, sed etiam simplici Clerico, ut Episcopus ac alius Judex inferior. c. 7. cit. delegare valent expediendas, tamen pro nulla & subreptitia habeatur delegatio, si Pontifex in litteris non e. primat, se dispensare in c. 11. cit. Unde & Trid. quod §. 25. c. 10. innovat dispositionem c. 11. cit. vult in qualibet diocesi saltem quatuor viros constitui prædictis qualitatibus præditos, probatos, ac Jurium peritos, quibus præter locorum Ordinarios delegari possint causæ Ecclesiasticæ à summo Pontifice, velejus Legato. Dixi 1. qui non prohibetur esse Judex Ordinarius, quia quoad qualitates æquiparantur Judex Ordinarius & Delegatus, excepta sola ætate; nam Ordinarius debet esse 25. annorum. l. 41. ff. de receptis. Delegatus autem tantum 20. annorum completorum. c. 41. h. t. Prohibentur autem esse Judices Ordinarii mente capti, surdi, muti, Senatu moti, infames, excommunicati, foeminae, servi &c. de quibus infra. Dixi 2. etiam si subditus non sit: sufficit enim, causæ esse sub jurisdictione delegantis, licet delegatus non subditus. Si tamen delegatus non sit deleganti subiectus, cogi nequit ad acceptandam delegationem. per c. 2. de Constit. in §. 6. sicut tamen cogi potest subditus. c. 28. h. t.

27 Quæres, an causæ Ecclesiasticæ, item causæ temporales personarum Ecclesiasticarum, possint delegari laicis? §. ad 1. Negativè, etiam si Clericus cum laico delegaretur. Sumitur ex c. 2. de Judic. Nec obstat, quod Laici possint esse Consilarii Ecclesiastici, & unà cum Clerico esse Arbitri compromissarii in causis Spiritualibus cum consensu Episcopi. c. 9. de Arbit. in fin. Nam in Consiliariis & Arbitris non requiritur jurisdictione, bene tamen in Judice delegato, & quidem spiritualis, cujus laici capaces non sunt dempto privilegio Apostolico. §. ad 2. contra Dian. & alios pariter negativè propter c. 12. de for. compet. ibi: manifeste patet, quod Clerici non solum invitati, sed etiam voluntarii, pacisci non possunt, ut secularia judicia subeant, etiam in temporalibus causis, ut præmittitur. Item propter c. 18. eod. ubi sic habetur: Clerici in Judicem non sumuntur (nisi

(nisi forte sit persona Ecclesiastica, & Episcopi Dice-
cesani voluntas accedat) consentire non possunt. Er-
go Laicus etiam in temporalibus rebus Cleri-
corum (sive Actoris sive Rei personam susti-
nent) Judex esse nequit, ne quidem volenti-
um, & cum consensu Episcopi; cum nequeant
renunciare privilegio fori à Jure Communi in
favorem publicum totius Status Ecclesiastici
introducitur; nec Episcopis autem concessum est
immutare Jus Commune. Oppones. In c. 2. cit.
Prælati Ecclesiastici prohibentur disponere de
negotiis Ecclesiasticis, laicorum judicio: ergo nego-
tia temporalia Clericorum possunt judicio Lai-
corum disponi. R. N. Conf. quia etiam hoc po-
sterius est expressè prohibitum. c. 12. § 18. cit.

28 Dico 4. Si pluribus eadem causa delegetur
simpliciter, vel cumulativè, omnes in ea expe-
dienda concurrere debent, ita ut, si unus non
concurrit, processus sit nullus. c. 16. § c. 21. h.
t. l. 39. ff. de re jud. etiam si aliquis, morte vel
aliâ causâ impeditus, non concurrat. c. 30. §
42. h. t. Nec potest unus eorum renunciare juri
suo, quia non in ejus favorem, sed ob bonum
publicum & ad vitanda corruptionis pericula
delegatio fit pluribus. c. 21. cit. Neque proces-
sus convalescit, si, qui non concurrat, postea
ratum habeat judicium reliquorum, quia non
firmatur tractu temporis, quod de Jure ab initio non
subsistit. Reg. 18. in 6. Ratio autem est, quia, si
non omnes concurrunt, non observatur man-
datum delegantis; cum omnibus indivisim, &
non aliter, concessa sit jurisdictio. Dixi 1. sim-
pliciter, sine adjecta conditione, vel simili clau-
sula: si nequeant, aut nolint omnes interesse, judi-
cent reliqui, vel duo, vel etiam unus; tunc enim
necesse non est concurrere omnes, vel nolen-
tis aut non potentis interesse subdelegatum re-
cipere. c. 21. § 34. h. t. Dixi 2. vel cumulativè
& indivisim, ut ordinariè contingit: si autem
pluribus, in solidum, vel divisim, delegaretur ea-
dem jurisdictio (quod nunquam censetur con-
tingere, nisi in Rescripto exprimitur. per c. 21.
cit.) tunc locus est præventioni, ita ut, si unus
causam cœperit, reliqui nec licet nec validè
sele intromittere possint amplius, nisi is, qui
cœperat, propter infirmitatem vel aliam ju-
stam causam non posset, vel ex malitia nollet
progredi. c. 8. eod. in 6. l. unic. ff. de Off. Consul.
Jurisdictione in solidum delegatam esse denotat
hæc vel similis clausula: ut omnes, aut duo, vel u-
nus eorum, procedant. c. 8. cit. Cæterum quando
plures delegati cœcurrunt, ille litigatiū obtinet
causam, in quem major pars conspirat. l. 39. cit.
Si verò discrepantium vota sint paria numero,
recurrendum est ad delegantem, & interim
sententia manet suspensa. c. fin. de sent. § re jud.
l. 28. ff. de re jud. Aliud est, si plures Judices Or-
dinarii, concurrentem jurisdictionem habentes,
æquali numero diversas sententias pro-
nuntiant; tunc enim prævalet sententia, quæ
stat pro Reo, nisi sententia pro Actore fuerit
in causa favorabili, puta matrimonio, libertate,
dote, testamento. c. fin. cit. Quo pacto con-
ciliantur etiam l. 28. § 38. ff. de re jud.

29 Dico 5. Casu quo appelletur à Judice dele-
gato, appellandum est ad delegantem, nisi iste

(ut in subdelegante facile potest contingere)
omnem suam potestatem demandasset delega-
to. Idem est de appellatione à subdelegato ad
subdelegantem. l. 1. § ult. ff. quis & à quo appel-
letur. l. un. C. qui pro sua jurisd. c. 27. § porro h. t.
Dixi 1. ad delegantem, vel ad ejus in Officio suc-
cessorem. l. 1. cit. Dixi 2. nisi iste omnem &c. ni-
hil circa talem causam sibi reservando de juris-
dictione quoad judicandum & exequendum: si
enim delegans (vel subdelegans) nullum a-
ctum jurisdictionis circa causam sibi reservavit,
non ad delegantem (vel subdelegantem) sed
ad Superiorem delegantis appellandum est. per
c. 27. cit. § c. 19. eod.

TITULUS XXX.

De Officio Legati.

SUMMARIUM.

1. 2. Quid sit Legatus præsertim Apostolicus: nempe Legatus à Latere: Legatus Missus: & Legatus Natus.
3. Quæ sit Legatis his omnibus potestas & officium commune.
4. Quæ sit potestas Legati à Latere.
5. Quæ Legati Missi simpliciter.
6. Et Missi cum potestate Legati à Latere.
7. Quæ denique Legati Nati.
8. 9. Quomodo finiatur potestas & officium Legatorum.
10. Legatus Missus docere debet suam Legationem.

Sciendum 1. quamquam Legatus in genere
dicatur omnis, qui à Principe vel Magistratu
quodam mittitur ad tractandum aliquod
negotium, Legatum Apostolicum verò, qui etiam
vocatur Nuntius Apostolicus, esse eum, qui
à Papa mittitur in aliquam provinciam vel cum
jurisdictione ad expedienda negotia, vel sine
jurisdictione ad nudum aliquod ministerium,
v. g. ad excipiendum Imperatorem, ad gratulan-
dum Principibus, ad ineundum fœdus &c.
Et hi posteriores sunt meri Nuntii: priores ve-
rò Judices simul: atque de his Legatis Judi-
bus, cum jurisdictione spiritali missis, sermo
hic est. Quamvis autem eorum jurisdictio sit
Ordinaria, & eatenus ad Judices Ordinarios
pertineant Legati, de quibus tit. seq. eam tamen
exercent non tam suo, quam Pontificis nomi-
ne, cujus vices gerunt, & sic aliquid partici-
pant de Officio Judicis delegati: quare non in-
congruè Legatus ponitur medius inter Judicem
Delegatum & Ordinarium.

Sc. 2. Legatos Apostolicæ Sedis esse in tri-
plici classe, nimirum Legatos à Latere: Lega-
tos Missos, quos vocant Nuntios Apostolicos
& Legatos Natos. Legati à latere sunt illi soli,
qui Cardinalitia Dignitate præfulgent; quia
quasi de latere summi Pontificis, cui in arduis
negotiis Romæ solent assistere, assumuntur ad
Legationes. Nuntii Apostolici dicuntur illi, qui
non sunt Cardinales; quamvis sæpe mittantur
cum potestate Legati à latere: quales plerumque
sunt Nuntii in Germania, nimirum Viennæ,
Coloniz, & Lucernæ commorantes, item Nun-
tii Hispaniæ, Galliæ, Poloniæ, Venetiarum
&c. Legati Nati denique appellantur, qui non